

(ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ)

Η εμπειρία άλλων χωρών και η θεωρητική εξέταση του θέματος από τους ιδρυτές του ΠΑΣΟΚ έχει οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι ο άποκεντρωμένος προγραμματισμός μπορεί να δώσει την λύση. Σκοπός είναι η συμμετοχή ολόκληρου του πληθυσμού στις αποφάσεις που τον αφορούν και ταυτόχρονα η εξισορρόπηση τυχόν συγκρουομένων συμφερόντων. Γι' αυτό η χώρα θα διαιρεθεί σε περιφέρειες με χωροταξική βάση. Κάθε περιφέρεια θα εκλέγει το περιφερειακό συμβούλιο που θα έχει την ευθύνη του προγραμματισμού της περιφέρειας. Στα περιφερειακά συμβούλια θα πρέπει απαραίτητα να εκπροσωπούνται όλα τα επαγγέλματα και γεωγραφικοί χώροι της περιφέρειας. Τα περιφερειακά αυτά προγράμματα θάναυ ενδεικτικά — προτάσεις στο κεντρικό όργανο προγραμματισμού που θα θέτει τους μακροχρόνιους στόχους της κοινωνίας, που θα διαμορφώνονται και επεξεργάζονται και με βάση τις προτάσεις των περιφερειών. Θα πρέπει δηλαδή να υπάρχει μία διπλή συνεχής ροή πληροφοριών από το κέντρο στη περιφέρεια και από τη περιφέρεια στο κέντρο. Το κεντρικό όργανο προγραμματισμού θα πρέπει νομίζουμε, να εκλέγεται από τα περιφερειακά συμβούλια και θα συνεργάζεται με τη κυβέρνηση της χώρας και μία ομάδα ειδικών επιστημόνων για τη συστηματική μελέτη κι επεξεργασία του προγράμματος.

Έτσι από το κέντρο θα τίθενται γενικά τα πλαίσια μέσα στα οποία θα μπορεί και θα πρέπει να κινηθεί η περιφέρεια. Τα περιφερειακά όργανα της περιφέρειας θάναυ μεγάλα που να ενισχύει τη συλλογική πρωτοβουλία και δραστηριότητα. Η σύνθεση όλων αυτών των προγραμμάτων ανάπτυξης κάθε περιφέρειας θα αποτελέσει το πρόγραμμα κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας μας.

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι θα υπάρξει σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ διαφόρων περιφερειών. Έλλειψη θ' απαιτούσε σοσιαλιστική νοοτροπία από το σύνολο του πληθυσμού, δηλαδή συνειδητοποιούμενους σοσιαλιστές που μεταφέρονταν την ιδεολογία τους σε καθημερινή πράξη. Όπως επίσης μία άνοιξη ανάπτυξη μεταξύ περιφερειών είναι μάλλον βέβαιη λόγω άνοιξης κατανόησης των πλουτοπαραγωγικών πόρων. Έδώ ένας από τους δυνατότερους τρόπους με τον οποίο το κέντρο θα μπορούσε να αντιμετωπίσει μία τέτοια κατάσταση είναι η επίβλεψη ενός πρόσθετου θετικού ή αρνητικού φόρου μεταξύ περιφερειών, με τον οποίο θα επιτύχανε τη μεταφορά πόρων από μία περιφέρεια σ' άλλη.

Προγραμματισμός κι ελεύθερη αγορά σ' όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας είναι ασυμβίβαστα. Είναι δυνατόν να νομίσουμε σκόπιμο στον τομέα της ατομικής κατανάλωσης να λειτουργεί η αγορά, όπου εκεί ο πολίτης με την οικονομική του ψήφο, δηλαδή το εισόδημά του, να καθορίζει τη παραγωγή προϊόντων για ατομική κατανάλωση. Στο τομέα όμως των επενδύσεων και της κοινωνικής κατανάλωσης, θα πρέπει να υπάρχει προγραμματισμός. Αποφάσεις για επενδύσεις και κοινωνική κατανάλωση είναι πολιτικές αποφάσεις για τις οποίες το κριτήριο δεν μπορεί να είναι άλλο από την εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου. Οργάνωση της κοινωνίας στις παραπάνω βάσεις πιστεύουμε ότι αποτελεί

Πώς βλέπει τό ΠΑΣΟΚ τόν Σοσιαλιστικό Μετασχηματισμό

ΜΙΑ ΕΙΣΗΓΗΣΗ - ΒΑΣΗ ΓΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΕΜΕΔΙΑ

τη διασφαλιστική δικλείδα για τη σωστή ανάπτυξη της χώρας μας. Με ανάπτυξη δεν εννοούμε απλά την αύξηση του μέσου κατά κεφαλήν εισοδήματος, γιατί ένας τέτοιος δείκτης ανάπτυξης μιάς χώρας είναι το λιγότερο ανεπαρκής.

Υψηλό μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα συμβιβάζεται εύκολα με τεράστια ανισοκατανομή του εισοδήματος, με την ύπαρξη πείνας, αθλιότητας, εγκληματικότητας, ρύπανση περιβάλλοντος, οργανωμένης τρομοκρατίας, πνευματικής εξαθλίωσης, υποδυσασμού του πολίτη σε άδουλο όργανο εκτέλεσης επιθυμιών ή αποφάσεων. Έπιδιώξη μιάς χώρας θα πρέπει να είναι η κοινωνική κι όχι η οικονομική ανάπτυξη της. Αυτό δεν σημαίνει, όπως πολλοί απολογητές του σημερινού συστήματος υποστηρίζουν, μείωση της αύξησης του εθνικού προϊόντος. (Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι στόχος μιάς σοσιαλιστικής κοινωνίας αναγκαστικά πρέπει να είναι η γρήγορη αύξηση του εθνικού εισοδήματος).

Αντίθετα και το εθνικό προϊόν θ' αυξηθεί αφού μία προγραμματισμένη κοινωνία βασίζεται στην άπασχοληση ολόκληρου του δυναμικού της. Είναι τουλάχιστον παραπλανητικό το να υποστηρίζουν πολλοί ότι το εθνικό προϊόν θα μειωνόταν αν οι χιλιάδες νέοι και νέες που αναγκάζονται να μεταναστεύουν έμμεναν στη χώρα μας. Θα έπρεπε δέξασιν ότι να κτιζόμαστε ξενοδοχεία και πολυτελείς επαύλεις να κτιζόμαστε εργοστάσια, αντί να ξοδεύουμε τεράστια ποσά για την αστυνόμευση του πολίτη, να ξοδεύουμε περισσότερα για τη μόρφωσή του. Αντί η κυβέρνηση να υπογράφει ληστρικές συμβάσεις με ξένα μονοπώλια, που μάς χρησιμοποιούν για τη εξυπηρέτηση των δικών τους συμφερόντων, να αναλάβει η ίδια παραγωγικές δραστηριότητες, είτε απευθυνόμενες στη διεθνή αγορά κεφαλαίου είτε κάνοντας ορθολογικότερη χρησιμοποίηση των ντόπιων κεφαλαίων. Στο καπιταλιστικό σύστημα παραγωγής είναι συνηθισμένο ή μάλλον αναπόφευκτο φαινόμενο από τη μία μεριά να υπάρχουν συντελεστές παραγωγής υπαπασχολούμενοι ή άνεργοι κι από την άλλη ανάγκες ανικανοποίητες. Κι αυτό γιατί έτσι συμφέρει την οικονομική олигархία που αποφασί-

ζει για τις τύχες της πλειοψηφίας. Η χώρα μας έχει δυνατότητες για γρήγορη ανάπτυξη. Υπάρχουν φυσικοί πόροι ανεκμετάλλευτοι, υπάρχει εργατικό δυναμικό άνεργο ή υπαπασχολούμενο και υπάρχει κεφάλαιο που είτε εξαγεται είτε κατασπαλιέται. Αυτό που δεν υπάρχει είναι κοινωνικό πρόγραμμα για τη κοινωνικά απαραίτητη άπασχολήσή τους, για την εξύψωση του ποιοτικού επιπέδου του μέσου πολίτη.

Προσπάθεια μίμησης του τρόπου ζωής των δυτικών χωρών δεν είναι για μιάς απόδειξη ανάπτυξη μας αλλά ο σίγουρος τρόπος για τη συνέχιση της εθνικής μας εξάρτησης. Γιατί μέσω της προσπάθειας μας αυτής γίνεται δυνατή η διείσδυση των ξένων οικονομικών - στρατιωτικών μονοπωλίων που καταυθύνουν τις τύχες αυτού του τόπου. Γιατί για να τους μιμηθούμε έχουμε ανάγκη της τεχνολογίας τους και μέσω αυτής μπορούν να μιάς ελέγχουν. (Το πιο φανερό και ταυτόχρονα ανησυχητικό παράδειγμα είναι ο στρατιωτικός εξοπλισμός και μέσω αυτού η δυνατότητα ελέγχου των στρατών).

Σε μία σοσιαλιστική κοινωνία η τεχνολογία μπορεί και πρέπει να αναπτυχθεί αλλά μέσα σ' εκείνα τα πλαίσια που είναι επιθυμητά από το κοινωνικό σύνολο κι όχι από τα κέντρα αποφάσεων άλλων χωρών. Και ακόμη για ένα πρακτικό λόγο: η τεχνολογία που αναπτύσσεται σε μιά χώρα δεν είναι όπωσδήποτε κατάλληλη για όλες τις χώρες, και η μεταφορά της σε μιά άλλη χώρα δεν συμβάλλει απαραίτητα ακόμη και στην οικονομική της ανάπτυξη. Πέρα όμως από την εισαγωγή της τεχνολογίας μέσω των μονοπωλίων υπάρχουν κι άλλοι δυνατόι κι ίσως λιγότερο δαπανηροί τρόποι, όπως η άπασχολήση τεχνοκρατών. Ταυτόχρονα όμως θα πρέπει να γίνει προσπάθεια ανάπτυξης της δικής μας τεχνολογίας, προσεκτικώς στις δικές μας ανάγκες, η γεωργία. Προϋπόθεση κι εγγύηση για το σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της χώρας μας είναι η ριζική αλλαγή στη παιδεία. Κι είναι αυτή, κατά την γνώμη μας, η κυριότερη αίτια που ο ελληνικός λαός δεν κατόρθωσε να πραγματοποιήσει τους στόχους του. Γιατί ο καπιταλισμός

γνωρίζει τη δύναμη της παιδείας και την έχει χρησιμοποιήσει αποτελεσματικά για την εξυπηρέτησή του και διατήρησή του. Στόχος της παιδείας ήταν η απομακρυσή της από τα πλατιά λαϊκά στρώματα, και η χρησιμοποίησή της σά μέσο για τη παραγωγή στελεχών - υπηρέτων του κατεστημένου. Σε μιά κοινωνία όπου υπάρχουν εκμεταλλευτές κι εκμεταλλεζόμενοι δεν μπορεί παρά κι η παιδεία να έχει προσανατολισθεί από τη κυρίαρχη ομάδα στο να δίνει στα μέλη της την εκπαίδευση που χρειάζεται για τη διατήρηση της θέσης της στη κοινωνία και στους κυριαρχούμενους την εκπαίδευση που χρειάζεται για να συντηρήσει την υποτελεία τους.

Το όλο εκπαιδευτικό σύστημα χρειάζεται αναδιάρθρωση, γιατί στη σημερινή του μορφή έχει πάψει να εκπληρώνει το προορισμό του ακόμη και στη σημερινή καπιταλιστική μορφή της κοινωνίας μας: τη παραγωγή εξειδικευμένων τεχνοκρατών. Τα στελέχη που παράγει είναι δευτέρας κατηγορίας για θέσεις δευτερεύουσας, μιά και τα σημαντικά πόστα καταλαμβάνονται από τους ξένους τεχνοκράτες που απασχολούν οι ξένες εταιρείες. Είναι ο περιφερειακός ρόλος που αρμόζει στα κατεστημένα των ανώτερων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μας, που άλλοι υποστηρίζουν τα οικονομικά κατεστημένα.

Είναι λοιπόν κάπως δύσκολο οι ριζικές αλλαγές που χρειάζονται στη παιδεία να γίνουν κάτω από τις σημερινές συνθήκες οργάνωσης της κοινωνίας. Μεταρρυθμίσεις είναι δυνατόν να γίνουν, σαν αποτέλεσμα πίεσης, αλλά όλες οι μεταρρυθμίσεις επιτρέπονται μέχρι του σημείου όπου τα συμφέροντα του κατεστημένου δεν αμφισβητούνται.

Πρώταρχικός στόχος μιάς σοσιαλιστικής κοινωνίας είναι συνεχής παιδεία για όλους, μιά παιδεία που αποβλέπει στο πλάτημα της γνώσης, στη δημιουργία ανθρώπων. Η παιδεία θα πρέπει να γίνει αυτοσκοπός και όχι το μέσο για την επαγγελματική αποκατάσταση των τυχερών. Μόνο έτσι θα καταπολεμηθεί η δημιουργία κατεστημένων. Όταν υπάρχει κάθετη κοινωνική κινητικότητα, όταν πάψει η διάκριση μεταξύ χειρωνακτικής και πνευματι-

κής εργασίας. Όλα τ' εδών των ηλικιών έχουν δική τους γνώση για να μην είναι ξενομένα από τις κοινωνικές, πολιτικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις, για να συμμετέχουν ενεργά στην διαμόρφωση των αξιών που δέπουν μιά κοινωνία.

Η πρώτη φάση
της μεταβατικής
περιόδου

Το ΠΑ.ΣΟ.Κ. δεν πιστεύει πως ο σοσιαλιστικός μετασχηματισμός μπορεί να επιτευχθεί με οριακές μεταρρυθμίσεις απορροφούνται από το καπιταλιστικό σύστημα διαμορφώνονται στα πλαίσια του και υποδοθούν τη συντήρησή του. Αυτή η θέση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. δεν σημαίνει δέξασιν ότι δεν συμπαραστέκεται στους διεκδικητικούς αγώνες του καταπιεζόμενου λαού. Η συμμετοχή του αποτελεί προϋπόθεση τόσο για τη μαζικοποίηση του κινήματος όσο και για τη συνειδητοποίηση από τους εργαζόμενους πως η λύτρωσή τους μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνον με το σοσιαλιστικό μετασχηματισμό.

Η πρώτη φάση της μετάβασης προς το σοσιαλισμό είναι κρίσιμη, η πορεία είναι ναρκοθετημένη. Από τη μία μεριά οι υποκειμενικές συνθήκες δημιουργούν σημαντικά εμπόδια στη γρήγορη αλλαγή της κοινωνίας. Δεν αναφερόμαστε μονάχα στις δυσκολίες που θ' αντιμετωπίσουν οι εργαζόμενοι όταν αναλάβουν τη διαχείριση των μέσων παραγωγής. Αναφερόμαστε στην οικοδόμηση θεσμών, όπως η περιφερειακή αποκέντρωση της χώρας, η ανάδειξη υπεύθυνων περιφερειακών οργάνων, η ανάπτυξη της συνεταιριστικής δομής στην ύπαιθρο και η διαμόρφωση της απαραίτητης τεχνολογίας για τον επιτυχή προγραμματισμό. Αναφερόμαστε τέλος στην έλλειψη σοσιαλιστικής συνείδησης και νοοτροπίας που μπορεί να αποτελέσει το πιο αμοφοραστικό εμπόδιο. Θα μπορούσε να καταλήξει κανείς στο συμπέρασμα ότι για αυτούς ακριβώς τους λόγους η διαδικασία της αλλαγής πρέπει να έχει άρρυθμο ρυθμό. Κι όμως αυτό θα αποτελούσε μεγάλο στρατηγικό λάθος. Αν η κοινωνικοποίηση των μέσων παραγωγής δεν συντελεστεί σ' ένα σχετικά γρήγορο διάστημα χρόνου, κι αν δεν συμπεριλάβει σχεδόν άμεσα τους στρατηγικούς τομείς της οικονομίας είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα αναβιώσει ο καπιταλισμός. Κι αυτό γιατί αν μείνει ανέπαφη η καπιταλιστική δομή στους κρίσιμους τομείς της οικονομίας, η πορεία προς το σοσιαλισμό θα υπονομευτεί αποφασιστικά. Δεν περιορίζουμε τη παρατήρηση αυτή στις κλασσικές και γνωστές μορφές «άντεπαντάσσης» συμπεριλαμβανόμενες και τις πολυποικίλες αντιδράσεις του παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος που μπορεί να είναι αποφασιστικής σημασίας σε μιά μικρή χώρα που να τόσο δεμένη στα δίκτυα του διεθνούς εμπορίου. Φυγή κεφαλαίου, μπούκοτς έλλειψών προϊόντων κι άλλα μέτρα σαν κι αυτά που χρησιμοποιήθηκαν στη περίπτωση της Χίλς είναι κίνδυνοι που μπορούν να αποφευχθούν μόνον αν τα πρώτα δόγματα είναι γρήγορα κι αποφασιστικά. Αυτό είναι το μεγάλο μάθημα που μάς διδάσκει η εμπειρία άλλων χωρών.